

STRATEGIA ROZWOJU

GMINY KOŚCIAN

projekt

Kościan, listopad 2015 r.

Spis treści

1.	Wstęp	3
2.	Metodyka prac nad strategią.....	5
3.	Diagnoza stanu gminy	7
	3.1. Położenie i charakterystyka	7
	3.2. Uwarunkowania przyrodnicze	9
	3.3. Uwarunkowania kulturowe	11
	3.4. Potencjał demograficzno – społeczny	13
	3.5. Potencjał gospodarczy i usługowy	15
	3.6. Stan zagospodarowania w infrastrukturę techniczną i komunalną	20
	3.7. Zagospodarowanie rekreacyjno - turystyczne	23
4.	Analiza SWOT	25
5.	Analiza problemów i celów oraz uwarunkowania zewnętrzne	31
6.	Wizja i misja gminy	33
7.	Cele strategiczne i projekty	34
8.	Wdrażanie i monitoring strategii.....	40

1. Wstęp

Podstawowym celem działania samorządu jest osiągnięcie zrównoważonego rozwoju regionu, który prowadzi do poprawy jakości życia lokalnej społeczności. Szczególna rola samorządu terytorialnego została zarysowana przez Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej w artykule 163, który stanowi, że samorząd terytorialny wykonuje zadania publiczne nie zastrzeżone przez Konstytucję lub ustawy dla organów innych władz publicznych. Zgodnie z artykułem 7 punkt 1 ustawy o samorządzie gminnym do zadań własnych gminy należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty. Powiązanie tych zadań wymaga starannego planowania. Artykuł 110 (oraz inne) ustawy o finansach publicznych oraz artykuł 18 ustawy o samorządzie gminnym tworzą prawne podstawy wieloletniego planowania finansowego dla samorządu.

Posiadanie Strategii Rozwoju Gminy ma istotne znaczenie dla realizacji zrównoważonego rozwoju gminy i ułatwia władzy samorządowej podejmowanie strategicznych decyzji. W przygotowaniu strategii uczestniczą przedstawiciele lokalnych władz, przedsiębiorcy, przedstawiciele organizacji pozarządowych oraz aktywni mieszkańcy gminy. Współdziałanie partnerów społeczno-gospodarczych stanowi istotny wkład w budowę społeczeństwa obywatelskiego.

Strategia jest dokumentem otwartym na modyfikacje i uzupełnienia. Ważne, aby była dokumentem, do którego odwołują się nie tylko władze, ale i mieszkańcy gminy.

Strategia jako nakreślenie kierunków wieloletniego rozwoju, pozwala wykazać zasadność i celowość aplikowania o dofinansowanie projektów gminnych (realizowanych przez samorząd gminny oraz podmioty gospodarcze i społeczne) z funduszy zewnętrznych, w tym z funduszy Unii Europejskiej. W praktyce niemożliwe jest bowiem pozyskanie środków finansowych z różnorodnych programów pomocowych (np. Unii Europejskiej) bez rzetelnego i jasnego zaprezentowania celów i priorytetów rozwoju gminy. Dodatkowo dokument ten ułatwia opracowywanie dokumentacji projektowej i pozwala na łatwiejsze zawiązywanie porozumień międzygminnych dla realizacji ponad gminnych projektów.

W dokumencie Strategia Rozwoju Gminy Kościan uwzględniono wyniki debat strategicznych i autorskiego uporządkowania wyników prac uczestników warsztatów. Zmiana treści poszczególnych zapisów miała jedynie charakter redakcyjny. Innowacyjność (zgodnie z przyjmowanym w Unii Europejskiej Druckerowskim sposobem definiowania innowacji) Strategii Rozwoju Gminy Kościan przejawia się nie tylko w procesie

wpracowywania dokumentu, ale również w nowo zdefiniowanych obszarach strategicznych rozwoju Gminy i zmianach w podejściu do realizacji zadań i projektów.

Strategia Rozwoju Gminy Kościan obejmuje lata 2016-2023 i wydaje się, że jest to rozsądny okres do osiągnięcia zamierzonych celów, przy uwzględnieniu braku szczegółowych i pewnych danych niezbędnych do planowania w dłuższym czasie.

Przyjęcie takiego zakresu czasowego realizacji Strategii wynika m.in. z potrzeby zachowania zgodności z dokumentami strategicznymi opracowywanymi na poziomie kraju i województwa oraz wpisania się z projektami w regionalne i sektorowe programy operacyjne.

Oznacza to również, że czas realizacji strategii pokrywa się z nowym okresem programowania i rozliczania środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej. Stwarza to szansę pełnego wykorzystania zewnętrznych źródeł finansowania przeznaczonych na rozwój gmin i społeczności lokalnych.

Dokument powstał przy uwzględnieniu najważniejszych dokumentów strategicznych i programowych, które mogą, dzięki zapisanym w nich formom wsparcia, przyczynić się do realizacji założeń strategii. Są to: *Średniookresowa Strategia Rozwoju kraju do 2020*, *Strategia Sprawne Państwo 2020*, *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2020 Regiony Miasta Obszary Wiejskie*, *Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020*, *Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020*, *Program Operacyjny Polska Cyfrowa 2014-2020*, *Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020*, *Zaktualizowana Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do roku 2020*, *Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014-2020 i Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (rozliczany do roku 2023)*.

Dodatkowym czynnikiem mającym wpływ na ostateczny kształt dokumentu jest wykorzystanie, szczególnie w części dotyczącej diagnozy stanu Gminy Kościan, udostępnionych przez gminę następujących dokumentów i materiałów źródłowych: *Strategia Rozwoju Gminy Kościan na lata 2007-2015*, *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Kościan ze zmianami*, *Program Ochrony Środowiska Gminy Kościan na lata 2014–2017 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2018-2021*, *Program Gospodarki Wodno – Ściekowej Gminy Kościan*.

W części dotyczącej diagnozy wykorzystano również opracowania – badania nad obszarem opracowane w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju LGD Gościnną Wielkopolska.

2. Metodyka prac nad strategią

W procesie opracowywania aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Kościan wykorzystano Metodę Aktywnego Planowania Strategii (MAPS) oraz kilkunastoletnie doświadczenie koordynatora prac w opracowywaniu strategii lokalnych i regionalnych metodą uspołecznioną, a także praktykę osób moderujących warsztaty.

W perspektywie wdrażania w Polsce polityki regionalnej Unii Europejskiej, ważnym elementem jest kształtowanie postaw prorozwojowych na poziomie regionalnym i lokalnym. Ponieważ powyższa polityka nie jest kierowana do regionu jako podmiotu instytucjonalnego, ale do regionu jako obszaru - istotne jest, by wszelkie podmioty działające na obszarze gminy były zaangażowane w realizację strategii.

Powodzenie realizacji Strategii Lizbońskiej zależy od poziomu jest zrozumienia i implementacji na poziomie regionalnym. A więc, nie tylko zadania mające na celu jedynie niwelowanie różnic na poziomie infrastrukturalnym regionów UE jest priorytetem, a równocześnie inicjowanie nowych postaw typu przedsiębiorczość i innowacyjne podejście na poziomie regionu będą decydować o powodzeniu Strategii Lizbońskiej jako całości, co doprowadzi do uzyskania wiodącej roli europejskiej gospodarki na świecie. Oznacza to, że musimy rozwijać gospodarkę i społeczeństwo oparte na wiedzy już na poziomie naszych gminnych wspólnot.

Władze oraz społeczność lokalna Gminy Kościan wspólnie przystąpiły do opracowania aktualizacji strategii zrównoważonego rozwoju Gminy obejmującej lata 2016-2023. Najważniejszym elementem procesu aktualizacji Strategii był jej uspołeczniony charakter, w którym identyfikacja potrzeb i wizualizacja przyszłego stanu gminy realizowana była przez liderów społeczności lokalnej. Prace odbywały się na sesjach plenarnych i spotkaniach warsztatowych.

Zgodnie z metodą MAPS:

- podstawową formą dyskusji było planowanie w grupie metodą „burzy mózgów”, które pozwala na uzyskanie efektu synergii, wynikającego ze sumowania się w wartość dodatkową kompetencji poszczególnych członków grupy planującej,
- wszystkie działania były wizualizowane,
- wszystkie prace i spotkania były jawne, a po zakończeniu każdego etapu planowania strategicznego członkowie grupy otrzymywali czas na skonsultowanie wyników ze społecznością lokalną,

Strategia Rozwoju Gminy Kościan

- warsztaty planowania strategicznego poprzedzone zostały analizą SWOT tj. oceną mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń,
- całością dyskusji kierował zewnętrzny moderator.

Każde zajęcia warsztatowe poprzedzało krótkie wprowadzenie merytoryczne, które pozwoliło uczestnikom na celowe i efektywne uczestnictwo w pracach.

W wyniku przeprowadzonych prac zrealizowano następując zadania:

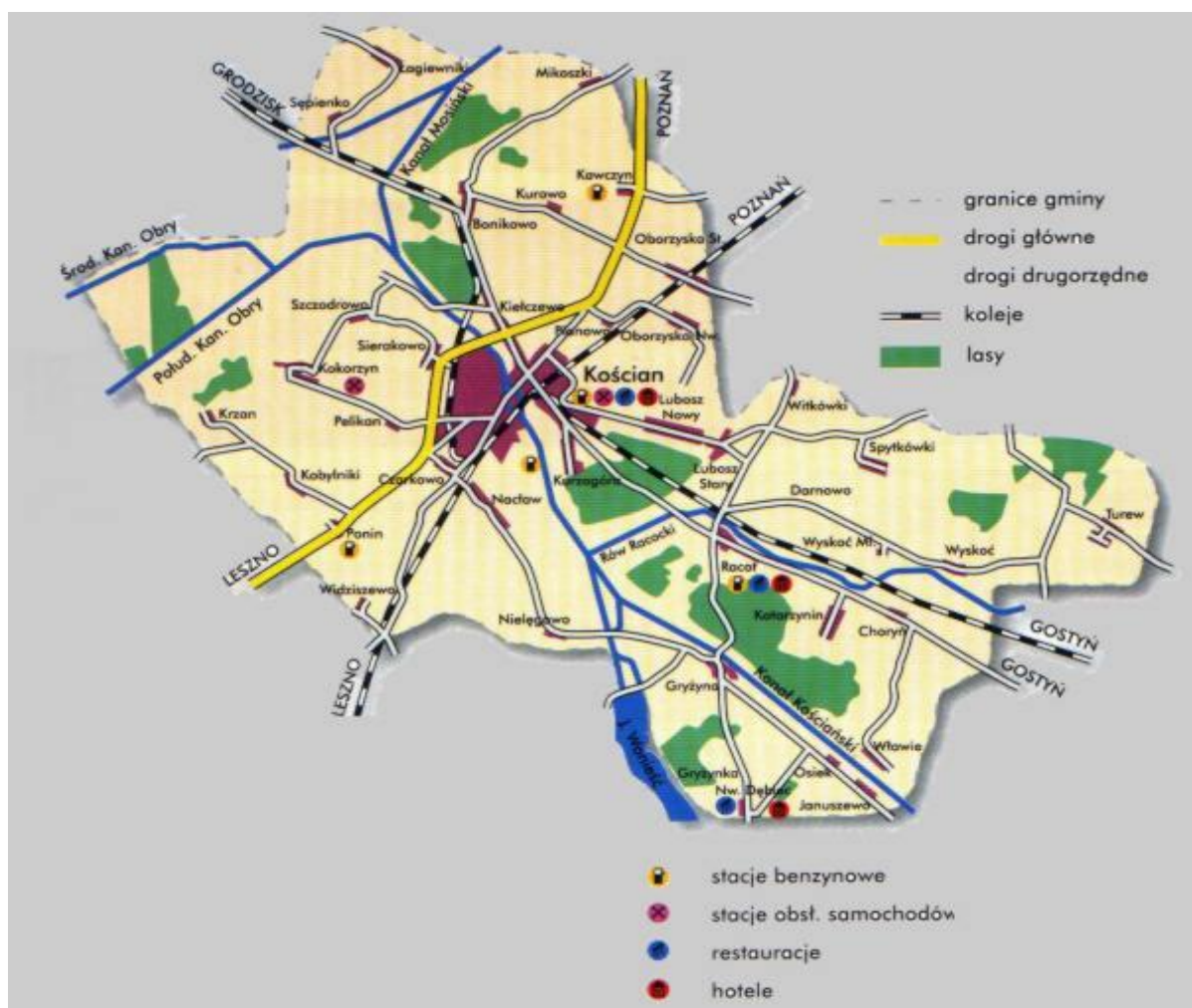
- Opracowano aktualizację diagnozy stanu Gminy,
- Dokonano wyboru czterech głównych obszarów strategicznych rozwoju Gminy: (Środowisko przyrodnicze/ Infrastruktura, Kapitał ludzki, Gospodarka/ Przedsiębiorczość i Turystyka/ Dziedzictwo kulturowe),
- Zdefiniowano silne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia (analiza SWOT) dla całej Gminy oraz dla każdego z wybranych obszarów,
- Dokonano analizy problemów i celów oraz uwarunkowań zewnętrznych
- Wypracowano wizję i misję Gminy,
- Wypracowano cele strategiczne i operacyjne oraz projekty/ zadania realizujące każdy z celów,
- Przyjęto zasady wdrażania i monitoringu Strategii Rozwoju Gminy Kościan.

Prace nad Strategią przebiegały sprawnie i z dużym zaangażowaniem przedstawicieli społeczności lokalnej. Rolą konsultantów i moderatorów zewnętrznych było jedynie kierowanie pracami i dyskusją oraz zredagowanie końcowej wersji dokumentu Strategia Rozwoju Gminy Kościan.

3. Diagnoza stanu gminy

3.1. Położenie i charakterystyka

Gmina Kościan o powierzchni 202,3 tys. km², znajduje się w południowo - zachodniej części województwa wielkopolskiego, w powiecie kościańskim. Przez gminę przebiega droga krajowa nr 5, magistrala kolejowa Poznań - Wrocław E59 oraz droga wojewódzka nr 308 Gostyń - Nowy Tomyśl. Gmina Kościan oddalona jest ok. 40 km od Poznania i 120 km od Wrocławia.

Ryc. 1. Mapa Gminy Kościan

Źródło: Zasoby własne Urzędu Gminy Kościan

Gmina Kościan otacza dookoła miasto Kościan, które stanowi odrębną jednostkę administracyjną. Gmina Kościan sąsiaduje z pięcioma gminami: Czempień, Kamieniec, Krzywiń, Śmigiel i Stęszew.

Gminę Kościan zamieszkuje 16 015 mieszkańców. Najwięcej w Kielczewie (9,64%), Racocie (8,15%) i Starych Oborzyskach (8,14%). W skład gminy wchodzi 37 wsi sołeckich i 6 przysiółków.

Kościan to gmina o rolniczym krajobrazie (z dominacją użytków rolnych typowych dla tej części Wielkopolski, stosunkowo dobrej jakości gleb, niskiej niespełna 12% lesistość), rozwijającej się gospodarce i wzrastającej liczbie mieszkańców.

Rolnictwo charakteryzuje się wysoką kulturą agrarną oraz zróżnicowaną wielkością gospodarstw rolnych. W strukturze gospodarstw przeważają gospodarstwa indywidualne małej i średniej wielkości, jednak prawie 50% powierzchni gruntów rolnych zajmują duże gospodarstwa rolne należące do spółek handlowych lub skarbu państwa.

W ostatnich latach znacząco wzrosła powierzchnia uzbrojonych terenów inwestycyjnych pod aktywizację gospodarczą oraz liczba małych i średnich przedsiębiorstw. Widoczny jest również przyrost liczby mieszkańców gminy i powierzchni terenów pod zabudowę mieszkalną.

Podstawowe atuty Gminy Kościan to: położenie przy głównych (istniejących i planowanych) szlakach komunikacyjnych drogowych i kolejowych, dobra sieć dróg i dostępność komunikacyjna (pociąg, samochód), zasoby przyrodnicze i kulturowe (Agroekologiczny Park Krajobrazowy im. Dezyderego Chłapowskiego, zespoły parkowo - pałacowe), przedsiębiorczość mieszkańców oraz gospodarność i aktywność władz gminy (przejawiająca się m.in. proinwestycyjnym budżetem, pozyskiwaniem zewnętrznych źródeł finansowania zadań gminy oraz znaczącymi środkami pozyskanymi z budżetu Unii Europejskiej na inwestycje i projekty społeczne realizowane na terenie gminy, w tym w ramach realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju Lokalnej Grupy Działania Gościnną Wielkopolska).

3.2. Uwarunkowania przyrodnicze

Gmina Kościan leży na Wielkim Łęgu Obrzańskim w Dolinie Kanałów Obrzańskich o mało urozmaiconej rzeźbie terenu. Okoliczny krajobraz tworzą rozległe równiny o niskiej lesistości, gęsto poprzedzielane pasami zadrzewień śródpolnych. Spośród czynników środowiskowych największą barierę dla rozwoju roślinnej produkcji rolnej stanowią niekorzystne stosunki wodne (niska średnia miesięczna opadów, niekorzystny rozkład miesięczny i małe możliwości retencjonowania wody). Wysoczyznowe połącze północno - wschodniej części Gminy narażone są na procesy stepowienia i odczuwają wyraźny deficyt wody (narażone są na erozje wietrzne). Okresowe deficyty wody w pewnym zakresie łagodzi istniejący system melioracji (kanały i liczne rowy melioracyjne), a Zbiornik Wonieść o zdolności retencyjnej 11 mln m³ ma korzystny wpływ na poprawę stosunków wodnych.

Znaczącym bogactwem przyrodniczym Gminy są dobre, żyzne gleby, które stanowią 79% powierzchni gruntów. Dominują gleby o wysokiej przydatności rolniczej.

Gmina Kościan charakteryzuje się małą lesistością (lasy stanowią 11% powierzchni gruntów), tj. jedną z najniższych w powiecie kościańskim i ponad dwukrotnie niższą od średniej lesistości w Wielkopolsce (wynoszącej 25%). Środowisko przyrodnicze cechuje się jednak stosunkowo dużą - jak na obszar z dużą przewagą terenów rolniczych - różnorodnością biologiczną. Jest tak głównie dlatego, że w niektórych częściach gminy wśród pól uprawnych i łąk znajdują się liczne, różnorodne zadrzewienia, w tym szerokie zadrzewienia pasowe ze starym drzewostanem. Dzięki takiej, urozmaiconej strukturze krajobrazu na przykład w rejonie Turwi na terenach rolniczych występuje około 80-90 gatunków ptaków, czyli 1/3 awifauny lęgowej Polski. Wśród nich są także gatunki o wysokim priorytecie ochronnym w Unii Europejskiej. Kompleksy leśne to lasy gospodarcze z dużym udziałem sosny i dębów. W obniżeniach terenu występują zbiorowiska z olszą czarną, a na brzegach cieków - zbiorowiska łęgowe. Istotnym elementem są parki (otaczające pałace i zabudowania podworskie) ze starym i zróżnicowanym drzewostanem. Wiele parków jest zaniedbanych lub pielęgnowanych w umiarkowanym zakresie.

Ważną rolę w otwartym krajobrazie odgrywają zadrzewienia śródpolne i przydrożne, zieleń przywodna, sady i ogrody przydomowe. Zadrzewienia występują też wzdłuż dróg głównych i polnych, wpływają na kształtowanie lokalnego klimatu obszarów na których występują, podnoszą walory estetyczno-krajobrazowe, spełniają rolę ochronną: wiatro- i glebochronną. Wśród pól uprawnych i łąk znajdują się stawy i zadrzewienia. Jednak rozmieszczenie ich jest nierównomierne i dalekie od optymalnego.

W 1992 roku na terenie Gminy oraz trzech ościennych gmin: Krzywiń, Czempin i Śrem utworzony został Park Krajobrazowy im. gen. Dezyderego Chłapowskiego. Zajmuje on obszar 17 323 ha. Teren parku stanowią w większości obszary użytkowane rolniczo (74%). Dominującym typem siedliskowym lasu na terenie parku (niska 14% lesistość) jest las świeży oraz las mieszany świeży.

Celem powołania parku jest ochrona unikatowego w skali Europy krajobrazu kulturowego Ziemi Kościańskiej, pełnego zabytków architektonicznych i ciekawych miejsc przyrody. Spotykany tutaj krajobraz z siecią zadrzewień śródpolnych został wprowadzony w 1820 roku przez generała Dezyderego Chłapowskiego i kontynuowany jest obecnie (w latach 90 utworzono wiele km pasów zadrzewień śródpolnych). Ideą generała było utworzenie nowoczesnego, a jednocześnie optymalnego rolnictwa, opartego na ekologicznych zasadach funkcjonowania przyrody. Jego nowatorska koncepcja gospodarowania w rozległym majątku w Turwi (Gmina Kościan) opierała się przede wszystkim na wykorzystaniu i rozbudowie poprzez nasadzanie gęstej sieci różnych śródpolnych i przydrożnych zadrzewień oraz na otaczaniu pasami zieleni małych zbiorników i oczek wodnych. Okazało się to bardzo potrzebne, gdyż między innymi zatrzymywało wiatr, co zapobiegało erozji ziemi ornej i pastwisk. Pozwalało również na zatrzymywanie wody w glebie. Wszystko to tworzyło swoisty mikroklimat przyczyniając się do bogactwa lokalnej fauny i flory. Nowatorskie metody prowadzenia gospodarki rolnej pozwoliły generałowi Chłapowskiemu na przekształcenie w ciągu kilkunastu lat zaniedbanego majątku w Turwi w kwitnące gospodarstwo rolne, które nie ingerowało w środowisko naturalne. Generał Dezydery Chłapowski uznawany jest za prekursora rolnictwa ekologicznego.

Na terenie Gminy Kościan znajdują się również inne się tereny podlegające szczególnej ochronie:

- Zbiornik Wonieść (Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków NATURA 2000),
- Łęg Obrzańki (Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków NATURA 2000),
- Zespół pałacowo – parkowy w Turwi wpisany do Kanonu Krajoznawczego Polski.

3.3. Uwarunkowania kulturowe

W okresie wczesnopiastowskim ziemie tworzące obecny obszar Gminy Kościan były królewsczyzną. Powstawały tu warowne grody, w których przebywali książęta wielkopolscy. Potem ziemie te stały się własnością biskupów gnieźnieńskich. W kolejnych latach poszczególne wsie i miasteczka stawały się własnością bogatych i gospodarnych rodów ziemiańskich, które pozostawiły tradycje dobrego gospodarowania, przywiązana do ziemi i lokalnej kultury, dbałości o powierzony majątek i troski o jego rozwój.

Na Ziemi Kościańskiej przebywali: generał Dezydery Chłapowski (ziemianin, działacz gospodarczy, reformator rolnictwa), Andrzej z Kokorzyna (teolog, pisarz, prof. i rektor Uniwersytetu Krakowskiego), Bech Stefan (działacz społeczny, artysta plastyk. Jego prace znajdują się w zbiorach kościańskiego muzeum), Alfred Chłapowski (dr nauk ekonomicznych, ziemianin z Bonikowa, ambasador RP w Paryżu w latach 1924-1936), Franciszek Chłapowski (lekarz, profesor honorowy Uniwersytetu Poznańskiego), Zygmunt Cieplucha (Ksiądz, proboszcz w Oborzyskach, autor źródłowej pracy „Z przeszłości Ziemi Kościańskiej”), Henryk Adam Kaletka (archiwista, historyk, kustosz Archiwum Państwowego w Poznaniu, autor monografii Wielichowa), Antoni Kasztelan (Kapitan marynarki, szef kontrwywiadu Dowództwa Floty, ur. w Gryżynie), Bartłomiej Kosz (dr teologii, humanista, sekretarz króla Zygmunta III Wazy).

W granicach administracyjnych Gminy Kościan znajdują się obiekty o dużej wartości historycznej i kulturowej.

Do najciekawszych należą:

- Zespół pałacowy zbudowany w latach 1780-1791 i park krajobrazowy w Racocie,
- Pomnik przyrody - aleja lipowa, zwana „Aleją Jabłonowskich” w Racocie,
- Gotycki kościół parafialny z połowy XVI w. w Starych Oborzyskach,
- Dwór klasycystyczny z 1795 roku w Choryni,
- Kościół parafialny i dzwonnica z 1850 roku w Choryni,
- Zespół pałacowo-parkowy z II połowy XVIII w. i pałac z 1760 roku w Turwi,
- Zespół parkowy i drewniany kościół parafialny z 1785 roku w Bonikowie,
- Kościół parafialny, dwór i wieża kościoła z XIII w. w Gryżynie,
- wiatrak w Kawczyni i lodownia w Gryżynie,
- Zespoły pałacowo-parkowe w Gryżynie, Mikoszkach, Kokorzynie, Kobylnikach, Pianowie, Nielęgowie.

Wiele obiektów wymaga modernizacji i renowacji.

Obszar Gminy Kościan bogaty jest w zwyczaje i tradycje lokalne. Na terenie Gminy organizowane są imprezy sportowe i rekreacyjne. Wiele imprez jest cyklicznych i z roku na rok gromadzi coraz więcej uczestników, mieszkańców i turystów. Do najciekawszych należą:

- Bieg Olimpijski w Racocie (22 edycje),
- Olimpijski „Nordic Walking” (6 edycji),
- Bieg Przełajowy im. Dezyderego Chłapowskiego w Turwi (30 edycji),
- Bieg Przyjaźni w Widziszewie (29 edycji),
- Zawody pływackie na Jeziorze Wonieść (21 edycji),
- Mistrzostwa Wielkopolski Juniorów i Seniorów w Skokach przez przeszkody w Racocie (kilkadziesiąt edycji),
- Mistrzostwa Wielkopolski Gościnnej w Wyścigach Drezyn Ręcznych w Racocie (11 edycji),
- Pikniki, festyny i wydarzenia kulturalne organizowane przez organizacje pozarządowe, sołectwa i liderów lokalnych.
- Zawody strażackie,
- Dożynki gminne i sołeckie.

Zachowanie dziedzictwa kulturowego to ważny aspekt funkcjonowania gminnej społeczności lokalnej. W ostatnich latach nastąpił jednak wyraźny wzrost zainteresowania zorganizowanymi formami działalności kulturalnej. Na terenie Gminy Kościan działają zespoły ludowe „Kokorzynianki”, „Turewianki”, „Obrzanie” i „Złote Kłosa”, który skupiają m.in. członkinie Kół Gospodyń Wiejskich i Klubów Seniora.

3.4. Potencjał demograficzno – społeczny

Gminę Kościan zamieszkuje 16 015 mieszkańców. Najwięcej w Kielczewie (9,64%), Racocie (8,15%) i Starych Oborzyskach (8,14%). W skład gminy wchodzi 37 wsi sołeckich i 6 przysiółków.

Struktura ludności według wieku przedstawia się następująco:

- przedprodukcyjny (do 18 lat) – 3 283, co stanowi 20,5% ogółu mieszkańców
- produkcyjny (od 18 do 65 lat) – 10 506, co stanowi 65,6 % ogółu mieszkańców
- poprodukcyjny (powyżej 65 lat) – 2 226, co stanowi 13,9% ogółu mieszkańców

Cechą charakterystyczną struktury ludności Gminy Kościan jest większa liczba mężczyzn niż kobiet w grupie ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym. Analiza danych rocznikami wskazuje na zdecydowaną przewagę urodzeń chłopców – tendencja taka utrzymuje się co najmniej od 15 lat.

Natomiast w grupie ludności w wieku poprodukcyjnym liczba kobiet zdecydowanie (przeszło dwukrotnie) przewyższa liczbę mężczyzn.

Analiza danych demograficznych wskazuje, że:

- liczba ludności w wieku produkcyjnym zwiększa się średnio o 30 osób na rok, z tym, że w roku 2015 zwiększyła się o 48 osób w stosunku do roku 2014,
- w ciągu pięciu lat liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym wzrosła o 120 osób głównie z powodu wzrostu liczby urodzeń (w roku 2015 zwiększyła się o 41 osób w stosunku do roku 2014),
- nie ma znaczącej migracji ludzi młodych,
- liczba ludności w wieku poprodukcyjnym nieznacznie wzrosła i nieznacznie (o 1,5%) wzrósł jej udział procentowy w ogólnej liczbie ludności; utrzymywanie się tendencji wzrostowej od pięciu lat wskazuje na powolny proces starzenia się ludności; na stałym poziomie utrzymuje się niski (ok. 32%) udział mężczyzn w grupie ludności w wieku poprodukcyjnym,
- napływ ludności w wieku produkcyjnym wynika głównie z migracji mieszkańców Miasta Kościan do miejscowości: Stare Oborzyska, Nowe Oborzyska, Kielczewo, Widziszewo, Nowy Lubosz i Stary Lubosz, gdzie intensywnie rozwija się budownictwo jednorodzinne.

W gminie funkcjonuje optymalna sieć szkół stwarzająca dogodne warunki edukacji dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjum. Istotną rolę w systemie edukacji Gminy Kościan pełni Miasto Kościan z bogatą ofertą edukacyjną na poziomie ponadgimnazjalnym.

Spółeczeństwo Gminy Kościan ma duże poczucie bezpieczeństwa, a gmina charakteryzuje się jednym z najniższych wskaźników przestępczości w powiecie kościańskim. Na terenie gminy zarejestrowanych jest szesnaście jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej prowadzących działania edukacyjne, ratownicze i społeczne.

Na terenie Gminy Kościan działają organizacje pozarządowe oraz organizacje skupiające przedsiębiorców.

Przedsiębiorcy funkcjonują w ramach Stowarzyszenia Przedsiębiorców Ziemi Kościańskiej, Cechu Rzemiosł Różnych, Stowarzyszenia Wspierania Przedsiębiorczości w Kościanie i Stowarzyszenia Kupców Ziemi Kościańskiej.

Mała aktywność społeczna mieszkańców przekłada się na małą ilość organizacji pozarządowych zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze Sądowym oraz na brak kadr i liderów organizacji pozarządowych. Na terenie Gminy działają Kluby Sportowe, Ludowe zespoły Sportowe, Ochotnicza Straż Pożarna, Koła Gospodyń Wiejskich, Kluby Seniora.

Znaczące centra sportowe powstały i rozwijają się w Racocie i Starych Oborzyskach.

W ostatnich latach wyraźnie wzrosła aktywność wielu sołtysów i rad sołeckich, w tym w ramach powołanych grup odnowy wsi.

Wizytówką Gminy Kościan jest działalność powstałego w 1982 roku w Racocie Szkolnego Klubu Sportowego „JANTAR”, przy którym w 1987 roku powołano Klub Olimpijczyka. Celem działalności klubu jest przede wszystkim propagowanie wśród młodzieży i mieszkańców gminy zdrowego stylu życia, a także (poprzez spotkania z polskimi olimpijczykami i wyjazdy na igrzyska olimpijskie) szlachetnej idei olimpijskiej. Niewątpliwym sukcesem są organizowane od 1984 roku „Biegi Olimpijskie”, w których uczestniczy kilka tysięcy osób.

Szansą na wzmocnienie i wykorzystanie potencjału aktywności społecznej mieszkańców gminy jest aktywna działalność, założonego w 2009 roku, Stowarzyszenia Centrum Rozwoju Gminy Kościan. Stowarzyszenie zrealizowało na terenie gminy kilkanaście różnych projektów (adresowanych do społeczności lokalnych) współfinansowanych z pozyskanych środków, w tym z budżetu Lokalnej Strategii Rozwoju LGD Gościnną Wielkopolska oraz organizacji i instytucji grantodawczych. Widoczne efekty działalności Stowarzyszenia wpłynęły na wzrost aktywności grup nieformalnych i Kół Gospodyń Wiejskich z terenu Gminy Kościan.

Gmina Kościan, w tym przedstawiciele władz gminy, sektora biznesu i organizacji pozarządowych aktywnie uczestniczyli w latach 2009-2015 w realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju Lokalnej Grupy Działania Gościnną Wielkopolska.

3.5. Potencjał gospodarczy i usługowy

Usytuowanie Gminy Kościan wokół Miasta Kościan jest czynnikiem zarówno aktywizującym, jak i hamującym rozwój gospodarczy Gminy. Bliskość miasta i jego funkcji usługowych znacznie ogranicza rozwój tych usług (a więc i firm) na terenie Gminy. Z drugiej strony dostępność do dużego rynku pracy zwiększa szanse zawodowe mieszkańców Gminy. Czynnikiem aktywizującym rozwój gospodarczy jest bliskie sąsiedztwo Poznania (szybki dojazd koleją lub samochodem) - regionalnego centrum rozwoju społeczno - gospodarczego. Rolnictwo charakteryzuje się wysoką kulturą agrarną oraz zróżnicowaną wielkością gospodarstw rolnych. Następuje jednak redukcja gospodarstw rolnych i już mniej niż połowa mieszkańców żyje z rolnictwa. W strukturze gospodarstw przeważają gospodarstwa indywidualne, jednak prawie 50% powierzchni gruntów rolnych zajmują duże gospodarstwa rolne należące do spółek handlowych lub skarbu państwa.

Na terenie gminy rozwija się przemysł wydobywczy - wydobywanie gazu ziemnego, a funkcjonujące zakłady produkcyjne zatrudniają po kilkadziesiąt osób.

W ostatnich latach znacząco wzrosła powierzchnia uzbrojonych terenów inwestycyjnych pod aktywizację gospodarczą oraz liczba małych i średnich przedsiębiorstw (co 14 pełnoletni mieszkaniec Gminy prowadzi działalność gospodarczą). Wiele z nowo zarejestrowanych na terenie Gminy firm prowadzi działalność gospodarczą w Mieście Kościan i w Poznaniu.

W odpowiedzi na rosnące zapotrzebowanie i w miarę możliwości finansowych Gminy opracowywane są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Rolnictwo

Na terenie gminy funkcjonuje 1015 gospodarstw rolnych należących do osób fizycznych (z wyłączeniem gospodarstw do 1 ha). Przeważają gospodarstwa o powierzchni od 1 do 2 ha, które stanowią ok. 25% ogółu gospodarstw rolnych oraz gospodarstwa o powierzchni od 2 do 5 ha, które stanowią 23% ogółu gospodarstw rolnych.

52% ogólnej liczby gospodarstw stanowią gospodarstwa duże o powierzchni od 5 do powyżej 15 ha. W grupie gospodarstw dużych najwięcej jest gospodarstw o powierzchni powyżej 15 ha (stanowią one 36% gospodarstw dużych i 19% ogółu gospodarstw rolnych). Najmniej jest gospodarstw o powierzchni od 5 do 7 ha. Stanowią one ok. 5% ogółu gospodarstw. Na przestrzeni ostatnich siedmiu lat struktura gospodarstw

rolnych uległa istotnej zmianie. Przeważają gospodarstwa rolne o powierzchni powyżej 5 ha i zmniejszyła się o 5,4% ogólna liczba gospodarstw rolnych.

Gospodarstwa rolne w Gminie Kościan coraz częściej specjalizują się w określonej produkcji rolnej – roślinnej lub zwierzęcej lub działach specjalnych (np. pieczarkarstwo).

Działalność rolniczą utrudnia mały kapitał własny gospodarstw rolnych i trudności z opłacalnym zbytem niektórych produktów rolnych. Widoczny jest pozytywny wpływ dopłat z budżetu Unii Europejskiej.

Prawie 50% powierzchni gruntów rolnych zajmują duże gospodarstwa rolne należące do spółek handlowych lub skarbu państwa, tj. TOP FARMS, Stadnina Koni Racot, Poznańska Hodowla Roślin Kobylniki, DANKO i Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna.

Sektor pozarolniczy i MŚP (Małe i Średnie Przedsiębiorstwa)

W Gminie Kościan działa ogółem ok. 913 podmiotów gospodarczych (o 84 podmioty więcej niż w 2007 roku) i prawie wszystkie (95%) to własność prywatna. Działalność gospodarcza w Gminie Kościan charakteryzuje się dużą dynamiką zmian (duża liczba rejestracji i wyrejestrowywania firm), szczególnie w branży handlowej, budownictwie i robotach drogowych oraz znacznym wzrostem liczby firm związanych z usługami dla ludności. Najwięcej podmiotów prowadzi działalność gospodarczą w zakresie budownictwa i usług remontowych (50%), transportu drogowego towarów (33%) i handlu (30%).

W ostatnich latach nastąpił wyraźny wzrost liczby podmiotów zajmujących się budownictwem i usługami remontowymi (od 2007 roku wzrost o 37%) oraz transportem (od 2007 roku wzrost o 23%).

Na bazie istniejących na terenie Gminy złóż gazu ziemnego działa w Kokorzynie najnowocześniejsza w Polsce kopalnia gazu (eksploatacja złoża jest możliwa przez ok. 30 lat).

Do głównych pracodawców w gminie należą: jednostki sektora finansów publicznych (w tym szkoły i inne jednostki budżetowe), Kopalnia i magazyn gazu w Kokorzynie, Stacja Hodowli Roślin DANKO w Choryni, KOMPOSTPAL, AKWIZYTOR, EKO-PŁYTA, Fabryka Dachówek CREATON POLSKA, COCODRILLO, LOMANIA, Tartak Michalski, JUNA-TRANS, Piekarnia Maria i Paweł Walenciak.

Podstawowe usługi dla mieszkańców

Poziom i zakres infrastruktury podstawowych usług dla mieszkańców wynika z faktu, że Gmina Kościan otacza Miasto Kościan oraz z bliskości Poznania (ok. 40 km).

Położenie w bezpośrednim sąsiedztwie miast, które zapewniają wszelkie możliwe usługi dla mieszkańców powoduje ich znaczne ograniczenie na terenie gminy. W mieście Kościan usytuowane są podstawowe urzędy i instytucje obsługujące mieszkańców gminy: Urząd Gminy, Komenda Policji, Państwowa Straż Pożarna, filie i oddziały banku. Natomiast Poznań oferuje pełen zakres usług, szczególnie tych wysokospecjalistycznych.

Oznacza to, że na terenie Gminy rozwijana jest infrastruktura podstawowych usług dla mieszkańców:

- edukacja na poziomie podstawowym i gimnazjalnym,
 - Zespoły Szkół (szkoła podstawowa i przedszkole) w Racocie i filia w Turwi, Starych Oborzyskach, Kielczewie i filia w Kokorzynie, Bonikowie, Starym Luboszu,
 - Gimnazja w Racocie i Starych Oborzyskach (obie szkoły posiadają pełnowymiarowe sale gimnastyczne i nowoczesne wyposażenie).
- ochrona zdrowia na poziomie lekarza rodzinnego i stomatologa,
 - Niepubliczny Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej „SIGMA” w Racocie,
 - Praktyka Lekarza Rodzinnego w Turwi.
- pomoc społeczna
 - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
 - Świetlice socjoterapeutyczne i środowiskowe.

Wzrost liczby mieszkańców w wieku przedszkolnym oraz wzrost zapotrzebowania na miejsca przedszkolne (zmiana przepisów i przemiany społeczne) powodują konieczność rozbudowy bazy przedszkolnej i znacznego zwiększenia liczby miejsc wychowania przedszkolnego. W najbliższych latach planowana jest budowa przedszkola w sąsiedztwie Zespołu Szkół w Starych Oborzyskach.

Gmina dysponuje mieszkaniami socjalnymi w budynku gminnym w Kurzej Górze. W ostatnich latach wyraźnie wzrosło zapotrzebowanie na mieszkania komunalne.

Aktywność zawodowa ludności

Rynek pracy mieszkańców Gminy Kościan jest dość rozległy ze względu na bezpośrednie sąsiedztwo Miasta Kościana oraz bliskość i dobry dojazd do Poznania. W ostatnich latach wiele z nowo zarejestrowanych na terenie Gminy firm prowadzi działalność gospodarczą w Poznaniu. Bezrobocie w Gminie jest niższe od średniej w województwie. Największy procentowy udział wśród bezrobotnych mają najmłodsze roczniki osób w wieku produkcyjnym (do 30 lat) i osoby bez kwalifikacji i doświadczenia zawodowego. Przeważają w tej grupie absolwenci szkół policealnych i wyższych.

Najmniej osób bezrobotnych jest w grupie wiekowej powyżej 55 lat.

W większości analizowanych kategorii bezrobotnych dominują kobiety, które stanowią 69% ogółu bezrobotnych i blisko 75% bezrobotnych do 25 roku życia, do 30 roku życia i długotrwale bezrobotnych oraz stanowią 50% bezrobotnych powyżej 50 roku życia.

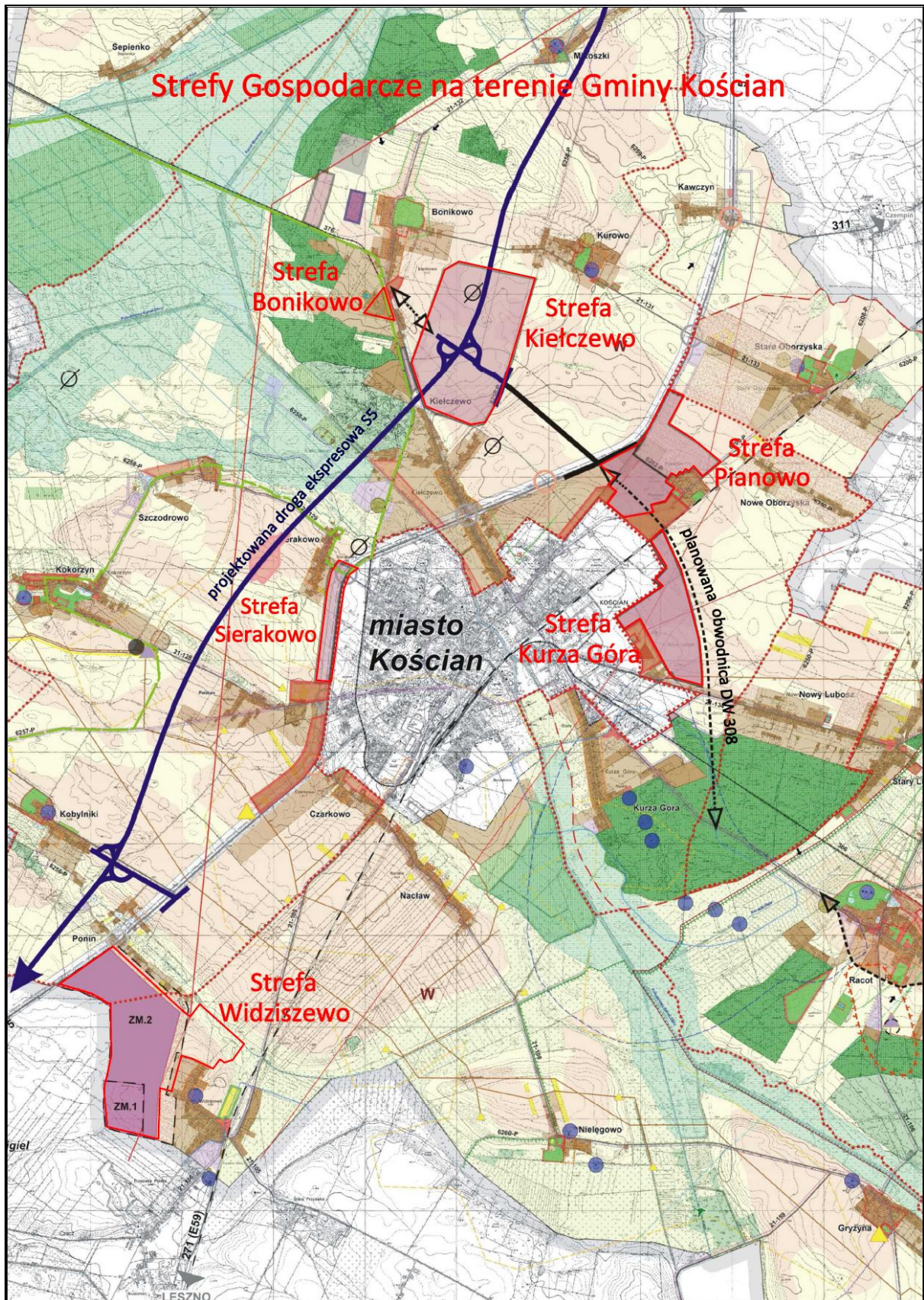
Potencjał inwestycyjny

Gmina Kościan charakteryzuje się znacznym potencjałem inwestycyjnym:

- tereny pod inwestycje przemysłowe zlokalizowane są między drogą krajową nr 5 a planowaną drogą ekspresową S5 oraz w ciągu planowanej obwodnicy Miasta Kościan nr 308 w miejscowościach Pianowo i Kurza Góra oraz w miejscowości Sierakowo (pomiędzy drogą krajową nr 5 i planowaną drogą gminną, a także w miejscowości Widziszewo (Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna),
- tereny pod budownictwo mieszkaniowe (Stare Oborzyska, Nowe Oborzyska, Nowy Lubosz, Stary Lubosz, Kurza Góra, Racot, Pelikan i Kokorzyn).

Trwają prace nad zmianą Studium Uwarunkowań i Zagospodarowania Przestrzennego i zmianą miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Potencjał inwestycyjny i rozwojowy gminy prezentuje zamieszczony na następnej stronie Wyrys ze Studium Uwarunkowań i Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Kościan.

Ryc. 1. Wyrys ze Studium Uwarunkowań i Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Kościan

3.6. Stan zagospodarowania w infrastrukturę techniczną i komunalną

Gminę Kościan charakteryzuje wysoki poziom wyposażenia w infrastrukturę techniczną. Inwestycje infrastrukturalne prowadzone są nie tylko z myślą o mieszkańcach i ich potrzebach, ale także dla zapewnienia odpowiednich warunków do inwestowania oraz rozwoju turystyki.

Wodociągi

Wszystkie miejscowości sołeckie są zwodociągowane. Funkcjonuje sześć ujęć zbiorowego zaopatrzenia ludności w wodę i wszystkie pozostają w administracji Gminy (Katarzynin, Mikoszki, Nowy Dębiec, Widziszewo, Wławie, Stare Oborzyska). Zasoby tych ujęć są wystarczające i w całości pokrywają potrzeby gminy. Stacje uzdatniania wody w Katarzyninie, Starych Oborzyskach, Mikoszkach i Widziszewie są przebudowane i wyposażone w zbiorniki retencyjne. Przygotowywany jest projekt przebudowy hydroforni we Wławiu, a hydrofornia w Nowym Dębcu planowana jest do likwidacji.

Mieszkańcy kilku miejscowości zaopatrywani są w wodę z hydroforni w Mieście Kościan i w gminach Kamieniec i Śmigiel.

Budowa zbiorników retencyjnych umożliwi pełne pokrycie zapotrzebowania na wodę do potrzeb bytowych mieszkańców Gminy Kościan. Działania inwestycyjne regulujące zaopatrzenie w wodę nadal są ważne dla dalszego rozwoju gminy i jakości życia mieszkańców. Pozostałe fragmenty starej instalacji będą wymieniane w miarę potrzeb i możliwości. Planowana jest w najbliższym czasie budowa wodociągu Mikoszki – Bonikowo z odejściem do Łagiewnik i Sepienka w celu zaprzestania zaopatrywania w wodę części mieszkańców gminy z ujęć wody pitnej w Gminie Kamieniec.

Istotną sprawą jest ochrona wód podziemnych, podniesienie jakości wody pitnej, ograniczenie kosztów jej produkcji i dostawy oraz zwiększenie możliwości retencjonowania wody w zbiornikach.

Kanalizacja

W Gminie trwa proces rozbudowy sieci kanalizacji sanitarnej i przydomowych oczyszczalni ścieków w celu pełnego zagospodarowania ścieków bytowych mieszkańców gminy. Do skanalizowania pozostały Mikoszki, Kobylniki, Kawczyn i Czarkowo.

Użytkowana w Gminie sieć kanalizacyjna ma długość 110,46 km. Z sieci korzysta 71% ogółu mieszkańców, tzn. 3048 gospodarstw. Natomiast 631 gospodarstw korzysta z szamb.

Na terenie gminy funkcjonują cztery oczyszczalnie ścieków (Racot, Nowy Dębiec, Stare Oborzyska i Kielczewo) i 156 oczyszczalni przydomowych.

W latach 2016 – 2020 planuje się wybudowanie 19,2 km kanalizacji sanitarnej.

Gospodarka odpadami

Gospodarka odpadami w całości prowadzona jest przez Międzygminny Związek „Centrum Zagospodarowania Odpadów – SELEKT”, który skupia kilkanaście gmin (m.in. Kościan, Czempin, Mosina, Puszczykowo, Luboń, Brodnica, Dolsk, Stęszew, Granowo, Kamieniec, miasto Kościan). Związek zajmuje się obsługą całego systemu zbiórki, segregacji i przekazywania odpadów do instalacji przetwarzającej odpady w Piotrowie Pierwszym w Gminie Czempin. Związek prowadzi działalność w oparciu o ustalone opłaty od mieszkańców i składkę gminną.

Sieci energetyczne

Zaopatrzenie w energię elektryczną w Gminie Kościan odbywa się poprzez rozbudowaną sieć średniego i niskiego napięcia oraz stacji transformatorowych. Główne Punkty Zasilania (GPZ) sieci energetycznej na terenie Gminy Kościan zlokalizowane są w Kościanie i Widziszewie.

Aktualnie sieć energetyczna jest wystarczająca i w pełni pokrywa całą Gminę. Pewne elementy sieci wymagają remontu i modernizacji ze względu na pojawiającą się awaryjność.

Infrastruktura gazownicza i ciepłownicza

Cała Gmina jest w pełni zgazyfikowana tzn. z gazu mogą korzystać wszystkie gospodarstwa domowe oraz przedsiębiorstwa funkcjonujące na terenie Gminy. Na podkreślenie zasługuje fakt, że odbiorcy są zasilani gazem z kopalni gazu w Kokorzynie (Gmina Kościan).

Na terenie Gminy nie funkcjonują systemy ciepłownicze obejmujące zasięgiem całą wieś lub kilka wsi. Obiekty publiczne, budynki wielorodzinne i osiedla budynków wielorodzinnych ogrzewane są przez kotłownie wyposażone głównie w kotły gazowe. W gospodarstwach rolnych i osiedlach domów jednorodzinnych dominuje ogrzewanie z własnej kotłowni na paliwo stałe.

Drogi i układ komunikacyjny

Gminę Kościan na kierunku północ - południe przecina droga o znaczeniu krajowym relacji Poznań - Wrocław (droga krajowa nr 5). W kierunku wschód - zachód gminę przecina droga wojewódzka nr 308 z Gostynia do Nowego Tomysła. Na terenie gminy znajdują się drogi powiatowe oraz drogi gminne umożliwiające dojazd do każdej miejscowości.

Komunikacja zbiorowa odbywa się w drogą kolejową Poznań – Wrocław i malejącą liczbą przewozów autobusowych (w efekcie powstają znaczne utrudnienia w korzystaniu z komunikacji publicznej dla mieszkańców wielu miejscowości).

Ponadto zmiany wprowadzane w PKP (droga tranzytowa) mogą doprowadzić do zmniejszenia znaczenia linii kolejowej dla Gminy Kościan.

Układ komunikacyjny Gminy Kościan jest bieżąco rozbudowywany i modernizowany do wzrastających potrzeb transportowych. Stan techniczny dróg ulega systematycznej poprawie dzięki prowadzonym (w miarę możliwości finansowych gminy) pracom remontowo-modernizacyjnym. Znaczny postęp w rozbudowie i modernizacji dróg na terenie Gminy Kościan związany jest z wykorzystaniem środków zewnętrznych (krajowych) na projekty drogowe.

Coraz większym problemem jest ruch tranzytowy przebiegający w terenie zabudowanym (Droga Krajowa nr 5 - przez Kawczyn, Kielczewo, Ponin i droga wojewódzka 308 - przez Choryń, Katarzynin, Racot, Kurzą Górę, Kielczewo i Bonikowo) oraz występowanie barier architektonicznych utrudniających dostęp osobom niepełnosprawnym do niektórych miejsc użyteczności publicznej na terenie Gminy.

Kluczowym wzmocnieniem układu komunikacyjnego Gminy Kościan będzie droga ekspresowa S5 (planowane zakończenie budowy 2018-2019), która na terenie gminy będzie miała dwa punkty węzłowe łączące ją z istniejącą siecią dróg. W pobliżu planowanych punktów węzłowych Kościan Północ i Kościan Południe powstają i są planowane tereny pod aktywizację gospodarczą.

Wzmocnieniem układu komunikacyjnego Gminy Kościan będzie również obwodnica Miasta Kościan nr 308 (budowa planowana w okresie realizacji Strategii).

Dokładniejsze informacje dotyczące realizacji zadań inwestycyjnych znajdują się w Wieloletnim Programie Finansowym (załącznik do budżetu gminy) oraz Wykazie dróg i ulic przewidzianych do realizacji, a także w Programie Ochrony Środowiska Gminy Kościan na lata 2014–2017 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2018-2021.

3.7. Zagospodarowanie rekreacyjno – turystyczne

Miłośnicy przyrody znajdą w Gminie Kościan wspaniałe, czyste ekologicznie miejsca do wypoczynku. Przyciąga tu mikroklimat jeziora Wonieść, baza wypoczynkowa w Nowym Dębcu i w Racocie. Gmina Kościan słynie w całej Polsce i nie tylko ze stadniny koni w Racocie, gdzie oprócz rekreacyjnego jeździectwa można skorzystać z gościnności pięknie położonego zaplecza hotelowego. Entuzjaści jazdy konnej, polowań, kuligów i wycieczek krajobrazowych znajdą tu swoją przystań. Nieprzeciętne walory Racotu przyciągają gości z całego kraju i zagranicy. Przez teren Gminy Kościan przebiegają szlaki turystyczne o zasięgu krajowym (gotycki, cysterski i piastowska doga romańska) oraz Ziemiański Szlak Rowerowy.

W latach 2009-2015 nastąpiła znacząca zmiana ilościowa i jakościowa w zagospodarowaniu rekreacyjno – turystycznym Gminy Kościan. Nastąpił bardzo duży wzrost ilości nowych miejsc i obiektów umożliwiających wypoczynek i rekreację oraz uprawianie sportu i turystyki (ścieżki i szlaki rowerowe, szlaki turystyczne, boiska, siłownie zewnętrzne, place zabaw dla dzieci, zagospodarowane place rekreacyjne, ścieżki edukacyjne, gościńce i świetlice wiejskie). Nastąpiła również znacząca jakościowa zmiana zagospodarowania przestrzeni publicznej i rozwoju bazy sportowej, rekreacyjnej i turystycznej. Zrealizowane inwestycje cechuje ogromna dbałość o kompozycję przestrzenną oraz dobór trwałych i szlachetnych materiałów budowlanych, a także nawiązanie do lokalnego dziedzictwa kulturowego.

Nowoczesne boiska i bogata oferta zajęć sportowych zachęcają do uprawiania sportu.

Rozbudowana sieć szlaków rowerowych, w tym głównie Romantyczne trasy rowerowe Ziemi Kościańskiej, umożliwiają bezpieczne poruszanie się rowerem, poznawanie ciekawych miejsc i podziwianie malowniczych krajobrazów. Nowe ścieżki rowerowe, zagospodarowane miejsca postoju i ścieżki edukacyjne stanowią dodatkową zachętę do uprawiania turystyki rowerowej.

Na terenie Gminy Kościan znajduje się część Szlaku Turystycznego Podróże z Panem Tadeuszem (nawiązującego do miejsc związanych z pobytem Adama Mickiewicza w Wielkopolsce) wytyczonego i oznakowanego w ramach realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju LGD Gościńska Wielkopolska. Szlak został wzbogacone (projekty zrealizowane przez Gminę Kościan) o obiekty kubaturowe (gościńce w Choryni i Gryżynie) z otoczeniem zagospodarowanym na cele rekreacyjne oraz atrakcyjne, bogato wyposażone miejsca postoju i wypoczynku.

Rozwój infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej oraz wielofunkcyjne zagospodarowanie przestrzeni publicznej wpłynęły znacząco na wzrost atrakcyjności poszczególnych miejscowości i Gminy Kościan, a także na pozytywne postrzeganie wsi jako atrakcyjnego miejsca zamieszkania.

Niestety nadal dość uboga jest oferta noclegowa. Wśród miejsc noclegowych występuje duże zróżnicowanie standardu. Od miejsc o wysokim standardzie w Pałacu w Racocie do miejsc w ośrodkach wypoczynkowych w Nowym Dębcu i gospodarstwie agroturystycznym w Racocie.

Istotnym elementem umożliwiającym rozwój turystyki na terenie Gminy jest członkostwo w Stowarzyszeniu „Lokalna Grupa Działania Gościnnie Wielkopolska” oraz w Międzygminnym Związku Turystycznym „Wielkopolska Gościnnie”. Obie organizacje wspierają rozwój turystyki i rekreacji oraz umożliwiają dofinansowanie gminnych i ponad gminnych inwestycji i projektów związanych z rozwojem turystyki.

W ostatnich latach został wytyczony i oznakowany (przez Międzygminny Związek Turystyczny „Wielkopolska Gościnnie” z funduszy Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego) szlak rajdu konnego „Trakt Chłapowskiego” o łącznej długości około 100 km. Szlak przebiega przez gminy Dolsk, Krzywiń, Kościan, Piaski i Pępowo.

Łączna długość szlaku na terenie Gminy Kościan (pętla główna i pętle wytyczone wokół Racotu) to około 20 km.

Natomiast Stowarzyszenie „Lokalna Grupa Działania Gościnnie Wielkopolska” wytyczyło i oznakowało Szlak Turystyczny Podróże z Panem Tadeuszem oraz zorganizowało i sfinansowało szereg działań promocyjnych, w tym adresowanych do dzieci i młodzieży.

Szlak przebiega przez gminy Kościan, Krzywiń, Dolsk i Żerków.

W Strategii Rozwoju Turystyki Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku obszar Gminy Kościan został uznany za obszar charakteryzujący się elementami kulturowymi o wysokiej wartości oraz rozwiniętą siecią szlaków i ścieżek rowerowych, a także dobrych warunkach do rozwoju szlaków konnych, kolejowych i wodnych.

4. Analiza SWOT

Nazwa "SWOT" jest akronimem angielskich słów: Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats, oznaczających kolejno: Siły (Silne strony), Słabości (Słabe strony), Szanse i Zagrożenia. W literaturze spotkać można bardzo różne próby jej zdefiniowania. Przeważają przy tym ujęcia, zgodnie z którymi analiza SWOT to:

- „Kompleksowa metoda służąca do badania otoczenia obszaru i analizy jego wnętrza”,
- „Jedna z metod rejestracji i klasyfikacji czynników warunkujących strategię obszaru”,
- „Jedno z podstawowych narzędzi planowania strategicznego,
- „Metoda oceny sytuacji strategicznej gminy”.

Analiza SWOT jest metodą analizy dokonywanej przez uczestników procesu planowania strategicznego. Zgodnie z najlepszą wiedzą uczestników warsztatów analizowane są silne i słabe strony gminy oraz szanse i zagrożenia zewnętrzne.

Analiza SWOT została przeprowadzona metodą warsztatową w dwóch etapach:

- 1) analiza SWOT dla całej gminy (techniką „burzy mózgów” przy udziale wszystkich uczestników warsztatów),
- 2) analiza SWOT dla czterech kluczowych obszarów wskazanych przez zespół lokalnych i zewnętrznych ekspertów oraz zgodnych z kompetencjami samorządu gminnego (techniką „wywiadu grupowego”).

Przeprowadzona analiza SWOT pozwoliła na:

- identyfikację i analizę szans i zagrożeń w otoczeniu gminy,
- identyfikację i analizę mocnych i słabych stron gminy

dla całej gminy i w każdym z obszarów kluczowych.

Wyniki analizy SWOT znajdują się w tabelach 4.1. – 4.5.

Tabela 4.1. Analiza SWOT Gminy Kościan

Silne strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Aktywność gospodarcza mieszkańców 2. Rosnąca aktywność społeczna mieszkańców 3. Aktywność i gospodarność władz gminy 4. Niskie bezrobocie 5. Wysoki poziom wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną 6. Dostępność komunikacyjna i dobra sieć dróg gminnych 7. Tereny pod inwestycje przemysłowe 8. Atrakcyjność rekreacyjna i turystyczna 9. Dobre, żyzne gleby i wysoka kultura rolna 10. Dziedzictwo historyczne i kulturowe (zabytki, szlaki kulturowe, ważne postacie) 11. Wysoki poziom oświaty 12. Członkostwo w Lokalnej Grupie Działania <i>Gościnna Wielkopolska</i> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niewystarczająca ilość ścieżek i dróg rowerowych oraz pieszo – rowerowych 2. Małe zainteresowanie mieszkańców działalnością na rzecz lokalnej społeczności 3. Słaby stan nawierzchni dróg lokalnych 4. Brak chodników, oświetlenia i odwodnienia dróg 5. Niewystarczająca baza przedszkolna 6. Niewystarczająca turystyczna baza noclegowa 7. Niekorzystne stosunki wodne i małe możliwości retencjonowania wody 8. Trudności z wyłączeniem gruntów pod inwestycje gospodarcze ze względu na wysoką bonitację gleb 9. Brak gruntów własnych gminy możliwych do przeznaczenia na działalność gospodarczą 10. Niewystarczająca dostępność szerokopasmowego Internetu 11. Niewystarczająca opieka nad osobami starszymi 12. Kotłownie domowe opalane śmieciami
Szanse	Zagrożenia
<ol style="list-style-type: none"> 1. Dostępność komunikacyjna i sieć dróg (przy trasie nr 5 i planowanej drodze ekspresowej S5) 2. Położenie blisko Poznania (40 km) 3. Położenie wokół Miasta Kościan 4. Dostępność zewnętrznych środków finansowych Unii Europejskiej i krajowych 5. Rozwój gospodarczy kraju 6. Koncepcja rozwoju gospodarczego Województwa Wielkopolskiego 7. Przebieg strategicznych gazociągów przez gminę (w tym jako źródło dochodów gminy) 8. Regulacje prawne i moda na Odnawialne Źródła Energii 9. Moda na zdrową żywność i zdrowy styl życia 10. Szerokopasmowy internet i nowoczesne technologie 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Planowana budowa kopalni odkrywkowej węgla brunatnego 2. Deficyt wody oraz brak regionalnych rozwiązań w zakresie wsparcia finansowego inwestycji związanych z mikroretencją 3. Starzenie się społeczeństwa i emigracja ludzi młodych i wykształconych 4. Zawile procedury korzystania z zewnętrznych źródeł finansowania 5. Biurokracja 6. Niedostosowane do życia regulacje prawne w zakresie prawa budowlanego i wodnego) 7. Niski poziom świadomości społecznej w zakresie ochrony środowiska 8. Niż demograficzny 9. Niekorzystne zmiany klimatu, ocieplenie

Tabela 4.2. Środowisko przyrodnicze / Infrastruktura

Silne strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Dobre, żyzne gleby i wysoka kultura rolna 2. Agroekologiczny Park Krajobrazowy im. Dezyderego Chłapowskiego 3. Zespół pałacowo – parkowy w Turwi wpisany do Kanonu Krajoznawczego Polski 4. Obszar specjalnej ochrony ptaków NATURA 2000: Kompleks Wonieść 5. Zadrzewienia śródpolne 6. Ład przestrzenny i w miarę uporządkowane zagospodarowanie przestrzenne 7. Dostępność komunikacyjna i dobra sieć dróg gminnych 8. Wysoki poziom wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną 9. Wysoki poziom bazy oświatowej, sportowej i rekreacyjnej 10. Tereny pod inwestycje przemysłowe 11. Tereny pod budownictwo mieszkaniowe i lotniskowe 12. Uporządkowana gospodarka odpadami 13. Tereny pod OZE 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niewystarczająca ilość ścieżek i dróg rowerowych oraz pieszo – rowerowych 2. Słaby stan nawierzchni dróg lokalnych 3. Brak chodników, oświetlenia i odwodnienia dróg 4. Brak ogólnodostępnych terenów zielonych 5. Niewystarczająca baza przedszkolna 6. Niewystarczająca turystyczna baza noclegowa 7. Niekorzystne stosunki wodne i małe możliwości retencjonowania wody 8. Niska lesistość 9. Rozwój gospodarstw wysokotowarowych zanieczyszczających środowisko naturalne 10. Trudności z wyłączeniem gruntów pod inwestycje gospodarcze ze względu na wysoką bonitację gleb 11. Brak gruntów własnych gminy możliwych do przeznaczenia na działalność gospodarczą 12. Nieuregulowane cieki wodne i kanały 13. Zanieczyszczenie powietrza zapachami z zakładów produkcyjnych (smród) 14. Kotłownie domowe opalane śmieciami 15. Niewykorzystana sieć kolejowa 16. Niewystarczająca dostępność szerokopasmowego Internetu 17. Niewystarczająca ilość mieszkań komunalnych i socjalnych
Szanse	Zagrożenia
<ol style="list-style-type: none"> 1. Dostępność zewnętrznych środków finansowych Unii Europejskiej i krajowych 2. Polityka ekologiczna państwa i województwa 3. Dostępność komunikacyjna i sieć dróg (przy trasie nr 5 i planowanej drodze ekspresowej S5 oraz planowanej obwodnicy Miasta Kościan nr 308) 4. Położenie blisko Poznania (40 km) 5. Położenie wokół Miasta Kościan 6. Przebieg strategicznych gazociągów przez gminę (w tym jako źródło dochodów gminy) 7. Regulacje prawne i moda na Odnawialne Źródła Energii 8. Moda na zdrową żywność i zdrowy styl życia 9. Szerokopasmowy internet i nowoczesne technologie 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Planowana budowa kopalni odkrywkowej węgla brunatnego 2. Deficyt wody oraz brak regionalnych rozwiązań w zakresie wsparcia finansowego inwestycji związanych z mikroretencją 3. Rozwój transportu- ruch tranzytowy na terenie gminy 4. Niewystarczające środki zewnętrzne na finansowanie inwestycji i ochronę środowiska 5. Negatywne skutki oddziaływania rolnictwa na środowisko (np. nawozy, opryski) 6. Brak norm dotyczących zanieczyszczenia powietrza (smrodu) 7. Niski poziom świadomości społecznej w zakresie ochrony środowiska 8. Niedostosowane do życia regulacje prawne w zakresie prawa budowlanego i wodnego) 9. Niekorzystne zmiany klimatu, ocieplenie

Tabela 4.3. Kapitał ludzki

Silne strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Aktywność gospodarcza mieszkańców 2. Aktywność i gospodarność władz gminy 3. Niskie bezrobocie 4. Rosnąca aktywność społeczna mieszkańców 5. Realizacja programu odnowy wsi 6. Przychylne nastawienie samorządu gminnego do inicjatyw społecznych. 7. Umiejętność współpracy środowisk lokalnych 8. Działalność Stowarzyszenia Centrum Rozwoju Gminy Kościan, klubów sportowych i OSP 9. Organizacja imprez sportowych i rekreacyjnych o zasięgu regionalnym i krajowym 10. Wzrost poziomu wykształcenia wśród ludzi młodych 11. Dobra struktura ludności (duży odsetek ludzi młodych i w wieku produkcyjnym) 12. Tradycja solidnej pracy i patriotyzm lokalny 13. Dostępność dobrej bazy sportowej i rekreacyjnej w miejscu zamieszkania. 14. Dostępność i funkcjonalność świetlic wiejskich i miejsc integracji mieszkańców 15. Aktywność władz i przedstawicieli gminy w ramach Lokalnej Grupy Działania <i>Gościnna Wielkopolska</i> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Małe zainteresowanie mieszkańców działalnością na rzecz lokalnej społeczności 2. Niski poziom zaangażowania młodzieży w działalność społeczną 3. Brak zaangażowania przybyszów w prace na rzecz gminy 4. Mała ilość organizacji pozarządowych (słabe zainteresowanie formalizacją aktywności społecznej mieszkańców) 5. Niewystarczająca ilość miejsc wychowania przedszkolnego 6. Brak systematycznych działań adresowanych do seniorów 7. Niski poziom znajomości języków obcych szczególnie wśród osób dorosłych 8. Niski poziom znajomości technologii informatycznych i informacyjnych szczególnie wśród osób dorosłych 9. Brak doradztwa zawodowego szczególnie grup defaworyzowanych na rynku pracy 10. Niewystarczająca dostępność mieszkań komunalnych i socjalnych 11. Niewystarczające wykorzystanie infrastruktury społecznej na cele edukacyjno – socjalne 12. Niewystarczająca profilaktyka zdrowotna (głównie stomatologiczna) dzieci
Szanse	Zagrożenia
<ol style="list-style-type: none"> 1. Dostępność komunikacyjna i sieć dróg (przy trasie nr 5 i planowanej drodze ekspresowej S5) 2. Położenie blisko Poznania - ośrodek akademicki, rynek pracy 3. Położenie wokół Miasta Kościan 4. Napływ ludności miejskiej 5. Wzrost potrzeb edukacyjnych wśród młodzieży i dorosłych 6. Dostępność zewnętrznych środków finansowych Unii Europejskiej i krajowych (np. programy społeczne, Leader i odnowy wsi) 7. Rozwój szkolnictwa zawodowego i dualnego 8. Rozwój sportu młodzieżowego 9. Dostępność kredytów i dotacji dla młodych rolników 10. Moda na zdrową żywność i zdrowy styl życia 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niż demograficzny 3. Starzenie się społeczeństwa 4. Starzenie się społeczeństwa i emigracja ludzi młodych i wykształconych (do dużych miast i za granicę) 5. Niski poziom zaangażowania młodzieży w lokalną działalność społeczną 6. Brak wystarczających funduszy na inwestowanie w edukację dorosłych i dofinansowanie uczestnictwa w kulturze 7. Obciążanie przedsiębiorców kosztami przyuczenia do zawodu 8. Biurokracja 9. Niski poziom świadomości społecznej w zakresie ochrony środowiska

Tabela 4.4. Gospodarka / Przedsiębiorczość

Silne strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Dostępność komunikacyjna i dobra sieć dróg gminnych 2. Dobre, żyzne gleby i wysoka kultura rolna 3. Tereny pod inwestycje przemysłowe 4. Aktywność i gospodarność władz gminy 5. Aktywność gospodarcza mieszkańców 6. Otwartość władz na inwestorów wewnętrznych i zewnętrznych 7. Wysoki poziom wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną 8. Niskie bezrobocie 9. Wzrost liczby małych i średnich przedsiębiorstw 10. Atrakcyjność rekreacyjno - turystyczna 11. Wysoki poziom oświaty 12. Dobra struktura ludności (duży odsetek ludzi młodych i w wieku produkcyjnym) 13. Tradycja solidnej pracy i patriotyzm lokalny 14. Skuteczne pozyskiwanie funduszu UE przez samorząd gminny i rolników 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Trudności z wyłączeniem gruntów pod inwestycje gospodarcze ze względu na wysoką bonitację gleb 2. Brak gruntów własnych gminy możliwych do przeznaczenia na działalność gospodarczą 3. Brak sprzedaży produktów wytwarzanych lokalnie 4. Niewystarczająca dostępność Internetu 5. Niskie kompetencje cyfrowe szczególnie wśród osób dorosłych 6. Niechęć do współpracy przedsiębiorców z innymi sektorami oraz przedsiębiorcami 7. Brak przetwórstwa rolno – spożywczego 8. Mały kapitał własny w gospodarstwach rolnych i przedsiębiorstwach 9. Słabe otoczenie biznesu 10. Brak punktu informacji gospodarczej 11. Brak komunikacji kolejowej na trasie Gostyń – Grodzisk
Szanse	Zagrożenia
<ol style="list-style-type: none"> 1. Dostępność komunikacyjna i sieć dróg (przy trasie nr 5 i planowanej drodze ekspresowej S5) 2. Położenie blisko Poznania - ośrodek akademicki, rynek pracy 3. Położenie wokół Miasta Kościan 4. Napływ ludności miejskiej 5. Dostępność zewnętrznych środków finansowych Unii Europejskiej i krajowych 6. Rozwój szkolnictwa zawodowego i dualnego 7. Dostępność kredytów i dotacji dla młodych rolników 8. Rozwój gospodarczy kraju 9. Koncepcja rozwoju gospodarczego Województwa Wielkopolskiego 10. Regulacje prawne i moda na Odnawialne Źródła Energii 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Planowana budowa kopalni odkrywkowej węgla brunatnego 2. Niż demograficzny 3. Emigracja ludzi młodych i wykształconych (do dużych miast i za granicę) 4. Zawile procedury korzystania z zewnętrznych źródeł finansowania 5. Biurokracja 6. Niedostosowane do życia regulacje prawne w zakresie prawa budowlanego i wodnego) 7. Niestabilne warunki prowadzenia działalności gospodarczej (ceny, koszty produkcji, podatki) 8. Ograniczony zbyt na towary i usługi lokalne 9. Niekorzystne zmiany klimatu, ocieplenie

Tabela 4.5. Turystyka i rekreacja / Dziedzictwo kulturowe

Silne strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Dostępność komunikacyjna i sieć dróg gminnych 2. Atrakcyjność rekreacyjno - turystyczna (dostępna baza rekreacyjna, sportowa i turystyczna) 3. Agroekologiczny Park Krajobrazowy im. Dezyderego Chłapowskiego 4. Zespół pałacowo – parkowy w Turwi wpisany do Kanonu Krajoznawczego Polski 5. Obszary specjalnej ochrony ptaków NATURA 2000: Kompleks Wonieść 6. Dziedzictwo kulturowe (zabytki sakralne, parki i pałace, imprezy) 7. Wytyczony i oznakowany Szlak Turystyczny Podróże z Panem Tadeuszem 8. Organizacja imprez sportowych i rekreacyjnych o zasięgu regionalnym i krajowym 9. Wzrost zainteresowania aktywnością fizyczną i rekreacją w miejscu zamieszkania 10. Wytyczony i oznakowany szlak konny Trakt Chłapowskiego 11. Tory kolejowe w dobrym stanie do zagospodarowania na cele turystyczne 12. Szlaki rowerowe, w tym Ziemiański Szlak Rowerowy i Romantyczne trasy rowerowe Ziemi Kościańskiej 13. Członkostwo w Międzygminnym Związku Turystycznym „Wielkopolska Gościnna” 14. Członkostwo w Lokalnej Grupie Działania <i>Gościnna Wielkopolska</i> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niewystarczająca ilość ścieżek i dróg rowerowych oraz pieszo – rowerowych 2. Słaby stan nawierzchni dróg lokalnych 3. Brak chodników, oświetlenia i odwodnienia 4. Brak ogólnodostępnych terenów zielonych 5. Zły stan niektórych obiektów dziedzictwa kulturowego – zabytki sakralne, parki, pałace. 6. Mało miejsc noclegowych i gastronomicznych 7. Brak zainteresowania mieszkańców / rolników świadczeniem usług agroturystycznych 8. Brak oferty turystycznej 9. Niewystarczające środki finansowe na rozwój komercyjnej infrastruktury turystycznej 10. Brak informacji turystycznej (mapki, przewodnika) 11. Brak punktu informacji turystycznej 12. Brak wykwalifikowanego personelu do obsługi turystów (np. przewodników) 13. Brak systemu promocji turystycznej gminy 14. Niewystarczająca dostępność Internetu
Szanse	Zagrożenia
<ol style="list-style-type: none"> 1. Dostępność komunikacyjna i sieć dróg (przy trasie nr 5 i planowanej drodze ekspresowej S5) 2. Położenie blisko Poznania (40 km) 3. Położenie wokół Miasta Kościan 4. Napływ ludności miejskiej 5. Dostępność zewnętrznych środków finansowych Unii Europejskiej i krajowych 6. Moda na turystykę wiejską 7. Koncepcja rozwoju turystycznego Województwa Wielkopolskiego i Powiatu Kościańskiego 8. Moda na zdrową żywność i zdrowy styl życia 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój gospodarstw wysokotowarowych zanieczyszczających środowisko naturalne 2. Deficyt wody oraz brak regionalnych rozwiązań w zakresie wsparcia finansowego inwestycji związanych z mikroretencją 3. Planowana budowa kopalni odkrywkowej węgla brunatnego 4. Zawile procedury korzystania z zewnętrznych źródeł finansowania 5. Niedostosowane do życia regulacje prawne w zakresie prawa budowlanego i wodnego) 6. Niski poziom świadomości społecznej w zakresie ochrony środowiska 7. Brak norm dotyczących zanieczyszczenia powietrza (smrodu) 8. Silna konkurencja innych regionów

5. Analiza problemów i celów oraz uwarunkowania zewnętrzne

Analiza problemów i celów

Przeprowadzona analiza problemów i celów (poprzedzona diagnozą i analizą SWOT) pozwoliła na określenie konkretnych i istniejących „tu i teraz” problemów Gminy Kościan oraz na ustalenie zależności przyczynowo – skutkowych między zidentyfikowanymi problemami. Najważniejsze problemy to:

- niewystarczająca infrastruktura techniczna, społeczna i rekreacyjna (drogi, ścieżki rowerowe i pieszo – rowerowe, chodniki, oświetlenie, parkingi, ogólnodostępne tereny zielone, baza przedszkolna),
- niekorzystne stosunki wodne i małe możliwości retencjonowania wody, niska lesistość i sezonowe zanieczyszczenie powietrza,
- brak gruntów własnych gminy możliwych do przeznaczenia na działalność gospodarczą i trudności z wyłączeniem gruntów pod inwestycje gospodarcze ze względu na wysoką bonitację gleb,
- starzenia się mieszkańców i niewystarczająca opieka nad osobami starszymi (zanikające rodziny wielopokoleniowe) oraz przemoc domowa,
- małe zainteresowanie mieszkańców działalnością na rzecz lokalnej społeczności,
- niewystarczająca dostępność szerokopasmowego Internetu i niskie kompetencje cyfrowe, szczególnie osób dorosłych,
- brak animatorów i przewodników lokalnych oraz oferty turystycznej,
- zły stan niektórych obiektów dziedzictwa kulturowego – zabytki, parki, pałace.

Uczestnicy procesu planowania strategicznego wskazali następujące kluczowe cele rozwoju gminy:

- Poprawa warunków życia mieszkańców
- Rozwój lokalnej gospodarki
- Aktywizacja społeczności lokalnej

Uwarunkowania zewnętrzne

Ogólna metodologia planowania zakłada spójność dokumentów programowych w układzie hierarchicznym: kraj, region, gmina oraz uwzględnienie istotnych uwarunkowań zewnętrznych zidentyfikowanych w otoczeniu gminy.

Dokumenty programowe na poziomie kraju: *Średniookresowa Strategia Rozwoju kraju do 2020*, *Strategia Sprawne Państwo 2020*, *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego*

2020 Regiony Miasta Obszary Wiejskie definiują następujące strategiczne cele kierunkowe polskiej polityki regionalnej: wzrost konkurencyjności regionów, niwelowanie różnic w rozwoju poszczególnych obszarów kraju i sprawne zarządzanie polityką rozwoju. Najważniejszym celem Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2020 jest wykorzystanie specyficznych atutów (tzw. potencjałów rozwojowych), które ma każdy obszar Polski, dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności. Chodzi o politykę rozwoju „szytą na miarę” konkretnej części naszego kraju. Środki na rozwój trzeba inwestować tak, by wspierały mocne strony danego obszaru, dawały szansę na wzrost gospodarczy i większe zatrudnienie oraz niwelowały różnice w poziomie rozwoju.

Polskie regiony mają być po prostu lepszym miejscem do życia.

Kierunki działań polityki regionalnej w ramach poszczególnych celów obejmują m.in.: zwiększanie dostępności komunikacyjnej pomiędzy regionami i wewnątrz nich, wspieranie obszarów wiejskich o najniższym poziomie dostępu do dóbr i usług, restrukturyzację i rewitalizację miast i innych obszarów oraz wspomaganie budowy kapitału społecznego dla rozwoju regionalnego.

Wymienione powyżej cele, priorytety i działania znalazły swoje odzwierciedlenie w *Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku. Wielkopolska 2020 oraz Wielkopolskim Regionalnym Programie Operacyjnym na lata 2014-2020*.

Natomiast *Strategia Rozwoju Obszarów Wiejskich i Rolnictwa na lata 2012 – 2020* proponuje wdrażanie modelu wielofunkcyjnego rozwoju wsi i wielofunkcyjnego rolnictwa. Główne cele strategiczne to min.: wzrost jakości kapitału ludzkiego, społecznego, zatrudnienia i przedsiębiorczości na obszarach wiejskich; poprawa warunków życia na obszarach wiejskich oraz poprawa ich dostępności przestrzennej; bezpieczeństwo żywnościowe oraz ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich.

Wskazane cele znalazły odzwierciedlenie w *Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (rozliczanym do roku 2023)*.

Analiza zewnętrznych uwarunkowań rozwoju Gminy Kościan nie może pomijać planów rozwojowych i celów strategicznych Miasta Kościana i powiatu kościańskiego oraz Lokalnej Grupy Działania Gościnną Wielkopolska, a szczególnie obszarów potencjalnych wspólnych działań.

5. Wizja i misja gminy

Wizja jest ujęciem koncepcyjnym przyszłego stanu gminy. Dzięki ustalonej przez uczestników procesu planowania strategicznego spójnej wizji swojej Gminy zyskujemy czynnik jednoczący społeczność lokalną, która od tej pory za swoją podstawową aspirację będzie uważała realizację wspólnego dobra. Zadaniem wizji jest przekonanie mieszkańców do podjęcia wysiłku kreowania własnego losu. Dobrze sformułowana wizja strategiczna posiada długofalową perspektywę, co powala na zmianę podejścia związanego z rozwiązywaniem jedynie bieżących spraw na dbałość o przyszły stan i rozwój wspólnoty gminnej.

Uczestnicy warsztatów, po burzliwej dyskusji wypracowali następującą wizję Gminy Kościan:

*Kościan to gmina
dobrze rozwinięta gospodarczo i społecznie
– tu warto mieszkać, pracować i działać.*

Pierwszym krokiem w formułowaniu misji jest oczywiście podjęcie się wysiłku wypracowania samej strategii. Poprzez stworzenie spójnego dokumentu wyznaczającego długofalowy rozwój gminy uzyskujemy większą aktywność władz lokalnych i społeczności w ramach teraźniejszych i przyszłych wysiłków na rzecz wspólnoty.

Dobrze sformułowana misja musi posiadać cechy, które będą uwzględniały konkretne kierunki rozwoju, marzenia i wyzwania całej społeczności lokalnej oraz w jasny sposób wyrażały: *jaki jest nasz cel i co będziemy robić by ten cel osiągnąć.*

Uczestnicy warsztatów wypracowali następującą misję Gminy Kościan:

*Samorząd gminny tworzy warunki
do poprawy jakości życia i rozwoju gospodarczego
a
społeczność lokalna
integruje się i aktywnie buduje społeczeństwo obywatelskie.*

7. Cele strategiczne i projekty

Przeprowadzone: diagnoza i analiza SWOT oraz analiza problemów pozwoliły na ustalenie celów strategicznych i operacyjnych rozwoju Gminy Kościan – celów ambitnych, realnych i mierzalnych.

Cele strategiczne wynikają z uwarunkowań przyrodniczych, kulturowych, gospodarczych i społecznych gminy oraz przeprowadzonych konsultacji społecznych. Są także odpowiedzią na zidentyfikowane podczas konsultacji potrzeby społeczności lokalnej.

Tabela 7.1. Cele strategiczne i operacyjne rozwoju Gminy Kościan

<i>Cel strategiczny:</i>		
Poprawa warunków życia mieszkańców		
<i>Cele operacyjne:</i>		
Rozwój infrastruktury technicznej i społecznej	Ochrona zasobów środowiska przyrodniczego i krajobrazu wiejskiego	Aktywizacja społeczności lokalnej
<i>Cel strategiczny:</i>		
Rozwój lokalnej gospodarki		
<i>Cele operacyjne:</i>		
Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości	Rozwój rekreacji i turystyki	Promocja gospodarcza, inwestycyjna i turystyczna gminy

Cel strategiczny 1: **Poprawa warunków życia mieszkańców**

Cel operacyjny 1: Rozwój infrastruktury technicznej i społecznej

Projekty/ zadania/ operacje:

1. Budowa i modernizacja kanalizacji sanitarnej i wodociągów oraz rozbudowa istniejących systemów wodno - kanalizacyjnych
2. Budowa, przebudowa i modernizacja dróg gminnych
3. Budowa ścieżek rowerowych i pieszo – rowerowych
4. Kształtowanie przestrzeni publicznej (budowa chodników, parkingów i oświetlenia, terenów zielonych, alejek spacerowych)
5. Rozbudowa bazy przedszkolnej
6. Uzbrojenie terenów inwestycyjnych pod działalność gospodarczą (zadania priorytetowe: teren sąsiedztwie węzła Kościan – Północ na projektowanej drodze ekspresowej S5)
7. Wsparcie realizacji projektów związanych z budową oczyszczalni przyzgodowych w zabudowie rozproszonej
8. Rozwój sieci teleinformatycznej i punktów dostępu do Internetu szerokopasmowego
9. Powiększenie publicznych zasobów mieszkaniowych (mieszkania komunalne i socjalne)
10. Rozbudowa, remonty i adaptacja obiektów oświatowych na cele oświatowe i inne związane z rozwojem społeczności lokalnej
11. Budowa Centrum Ratownictwa OSP Racot
12. Unowocześnienie bazy, sprzętu i wyposażenia jednostek OSP
13. Zagospodarowanie terenów rekreacyjnych (mała infrastruktura turystyczna)
14. Dokończenie poprawy stanu istniejących świetlic wiejskich oraz ich otoczenia
15. Wsparcie realizacji projektów związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego
16. Dokończenie dostosowania Urzędu Gminy do potrzeb osób niepełnosprawnych (budowa windy i parkingu)

Cel operacyjny 2: Ochrona zasobów środowiska przyrodniczego i krajobrazu wiejskiego

Projekty/ zadania/ operacje:

1. Regulacja i renowacja cieków i zbiorników wodnych w celach retencyjnych (mikroretencja)
2. Zagospodarowanie zbiorników i cieków wodnych na rzecz rekreacji lub poprawy estetyki miejscowości
3. Prowadzenie i wspieranie nasadzeń śródpolnych
4. Odbudowa systemu melioracji poprzez odtworzenie lub odmulenie rowów melioracyjnych
5. Wspieranie tworzenia „zielonych miejsc pracy” (w zakresie czystości i porządku w miejscach publicznych, na szlakach i miejscach rekreacji i wypoczynku)
6. Wspieranie wykorzystania energii odnawialnej (m.in. farmy wiatrowe, fotowoltaiczne)
7. Podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatycznych (edukacja ekologiczna)
8. Aktywne wspieranie budowy urządzeń retencji wody (Zbiorniki: Sepienko i Kurza Góra)
9. Aktywne wspieranie ochrony powietrza, szczególnie w sezonie grzewczym
10. Wsparcie projektów związanych z ochroną dziedzictwa przyrodniczego
11. Wsparcie projektów związanych z wymianą i utylizacją materiałów zawierających azbest

Cel operacyjny 3: Aktywizacja społeczności lokalnej

Projekty/ zadania/ operacje:

1. Przeciwdziałanie występowaniu negatywnych zjawisk społecznych (tworzenie miejsc pracy w oparciu o integrację zawodową i społeczną)
2. Budowanie kapitału organizacji pozarządowych
 - kształcenie kadr dla organizacji pozarządowych
 - kształcenie liderów (animatorów) lokalnych
3. Organizowanie i współorganizowanie cyklicznych imprez sportowych, rekreacyjnych i propagujących dziedzictwo kulturowe (m.in. Dożynki Gminne, Bieg Olimpijski w Racocie, Bieg Przełajowy im. gen. Dezyderego Chłapowskiego, Bieg Przyjaźni w Widziszewie, Maraton Pływacki

na Jeziorze Wonieść, Mistrzostwa w Wyścigach Drezyn Ręcznych w Racocie, zawody strażackie i rozgrywki sportowe, festyny wiejskie)

4. Szkolenia dla organizacji pozarządowych
(m.in. w zakresie podstaw funkcjonowania organizacji pozarządowych, pisanie projektów, pozyskiwania funduszy, promocji i wykorzystania internetu)
5. Wspieranie programów integracji i aktywizacji osób starszych i niepełnosprawnych
6. Organizacja i upowszechnienie kształcenia ustawicznego i terapii zajęciowej
7. Wypracowanie systemu wspierania (partycypacji) uczestnictwa mieszkańców w kulturze na terenie gminy i poza nią
8. Propagowanie twórczości artystycznej – organizacja przeglądów i warsztatów
9. Tworzenie i doposażenie zespołów ludowych
10. Rozwój sportu kwalifikowanego dzieci i młodzieży
11. Popularyzacja sportu i rekreacji III wieku
12. Wymiana dobrych praktyk – integracja krajowa i międzynarodowa
13. Prowadzenie zajęć kulturalno – edukacyjno – rozwojowych w świetlicach wiejskich

Cel strategiczny 2: **Rozwój lokalnej gospodarki**

Cel operacyjny 1: Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości

Projekty/ zadania/ operacje:

1. Kampanie informacyjne, szkolenia i doradztwo dla rolników i przedsiębiorców w zakresie pozyskiwania funduszy unijnych
2. Szkolenia i warsztaty w zakresie organizacji i prowadzenia działalności gospodarczej
3. Szkolenia w zakresie świadczenia usług turystycznych
4. Wypracowanie i wdrożenie systemu wspierania zatrudnienia mieszkańców gminy w lokalnej gospodarce
5. Szkolenia na temat nowych technologii i ich wykorzystania w działalności gospodarczej
6. Szkolenia w zakresie tworzenia i funkcjonowania grup producenckich
7. Szkolenia i poradnictwo psychologiczne, zawodowe i podnoszenie kwalifikacji oraz wspieranie zatrudnienia i samozatrudnienia

8. Opracowanie i wdrożenie programu współpracy przedsiębiorstw lokalnych w ramach przyjętych kierunków rozwoju gminy
9. Uzbrojenie terenów inwestycyjnych pod działalność gospodarczą (zadania priorytetowe: teren w sąsiedztwie węzła Kościan – Północ na projektowanej drodze ekspresowej S5)
10. Szkolenia w zakresie sprzedaży produktów lokalnych bezpośrednio z gospodarstwa rolnego

Cel operacyjny 2: Rozwój rekreacji i turystyki

Projekty/ zadania/ operacje:

1. Budowa lub przebudowa ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, sportowej lub kulturalnej
2. Zagospodarowanie terenów rekreacyjnych (mała infrastruktura turystyczna)
3. Tworzenie miejsc noclegowych w gospodarstwach rolnych, szkołach i innych obiektach
4. Organizowanie punktów gastronomicznych – karczmy, zajazdy itp.
5. Budowa ścieżek rowerowych i pieszo – rowerowych
6. Organizacja usług turystycznych
7. Zagospodarowanie nieczynnych torów kolejowych i ich otoczenia na cele turystyczne
8. Zagospodarowanie istniejących cieków wodnych na potrzeby turystyki kajakowej
9. Wytyczenie i zagospodarowanie szlaku kajakowego
10. Sprzedaż produktów lokalnych bezpośrednio z gospodarstwa rolnego
11. Podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatycznych (edukacja ekologiczna)
12. Wzbogacenie zagospodarowania kąpieliska nad jeziorem (ścieżka edukacyjna, taras widokowy)
13. Zagospodarowanie kąpieliska nad jeziorem (pomosty, toalety, plaża)
14. Lokalizacja i funkcjonowanie wypożyczalni sprzętu turystycznego
15. Organizacja otwartych imprez sportowych, kulturalnych i rekreacyjnych o zasięgu lokalnym i regionalnym
16. Promowanie aktywnych form spędzania wolnego czasu
17. Szkolenia w zakresie świadczenia usług turystycznych

18. Szkolenia lokalnych przewodników turystycznych
19. Wzmocnienie organizacyjne i merytoryczne instytucji i organizacji działających w sferze turystyki, kultury i sportu
20. Organizacja i funkcjonowanie punktu informacji turystycznej

Cel operacyjny 3: Promocja gospodarcza, inwestycyjna i turystyczna gminy

Projekty/ zadania/ operacje:

1. Opracowanie strategii promocji gminy
2. Opracowanie materiałów promocyjnych i ich dystrybucja
3. Opracowanie i wdrożenie systemu współpracy z lokalnymi mediami
4. Opracowanie i wydanie map, folderów i przewodników
5. Opracowanie i lokalizacja tablic informacyjnych dotyczących zasobów kulturowych
6. Organizacja i funkcjonowanie punktu informacji turystycznej
7. Wzmocnienie organizacyjne i merytoryczne instytucji i organizacji działających w sferze turystyki, kultury i sportu
8. Przygotowanie rynkowej oferty produktów turystycznych oraz prezentacja ich na krajowych i zagranicznych imprezach wystawienniczych

8. Wdrażanie i monitoring strategii

Wdrażanie i realizacja strategii powinny opierać się na następujących zasadach:

- podejmowaniu działań wynikających z założonych celów zgodnie z kompetencjami samorządu określonych ustawą o samorządzie gminnym,
- działaniach opartych na partnerstwie publiczno – publicznym (samorząd – samorząd, samorząd – rząd, samorząd – jednostki sektora finansów publicznych), w tym działania realizowane z innymi gminami (np. w ramach konsorcjum lub związków międzygminnych),
- działaniach opartych na zasadach partnerstwa publiczno - prywatnego (z udziałem prywatnych inwestorów),
- działaniach opartych na zasadach partnerstwa publiczno - społecznego (z udziałem organizacji pozarządowych).

Podstawowe warunki wdrażania i realizacji strategii:

- zachowanie i ochrona wartości antropogenicznych i przyrodniczych,
- zachowanie istniejących więzi społecznych,
- stosowanie zasad zrównoważonego rozwoju.

W procesie realizacji Strategii ważna jest kontrola przebiegu tego procesu oraz ocena uzyskanych efektów społecznych i gospodarczych, a także zmian w środowisku przyrodniczym. Zadanie to, mające charakter permanentny, nazywa się monitoringiem Strategii lub monitoringiem realizacji Strategii.

Monitoring dotyczyć musi w zasadzie dwóch podstawowych spraw:

- oceny przebiegu realizacji strategii, tj. jej celów i zadań,
- oceny uzyskiwanych efektów rozwoju społecznego i gospodarczego oraz stanu środowiska.

Realizacja Strategii przynieść powinna pozytywne zmiany (efekty) zakładane na etapie jej opracowania. Może jednak także spowodować, i tego nie należy wykluczać, niezamierzone i nieoczekiwane zmiany niekorzystne, których nie dało się przewidzieć, lub, które wystąpiły w wyniku określonego ukształtowania się warunków realizacji strategii, zwłaszcza warunków zewnętrznych, w szczególności międzynarodowych i krajowych. Właśnie monitoring powinien wskazywać wszelkiego rodzaju zmiany, aby można było na bieżąco podejmować korekty umożliwiające prawidłową realizację Strategii.

Monitoring umożliwi zatem rzecz bardzo ważną, praktycznie nieodzowną: traktowanie prac nad Strategią Rozwoju Gminy Kościan jako zadania ciągłego.

Głównym podmiotem monitoringu realizacji Strategii Rozwoju Gminy Kościan jest Urząd Gminy Kościan. Natomiast gromadzenie i opracowywanie danych, bieżąca ocena

realizacji zadań i celów oraz wnioskowanie o dokonanie korekt, poprawek lub innych działań związanych z realizacją Strategii organizowane będzie przez Zespół ds. Monitoringu Strategii. Wskazane jest aby Zespół pracował w podzespołach odpowiadających obszarom wskazanym jako strategiczne w rozwoju Gminy (Środowisko przyrodnicze/ Infrastruktura, Kapitał ludzki, Gospodarka/ Przedsiębiorczość i Turystyka/ Dziedzictwo kulturowe).

Zakres rzeczowy monitoringu nie powinien być zbyt obszerny. Strategia jest programem generalnym i z tych względów ocena rozwoju powinna posiadać także generalny charakter. Nie oznacza to, że powinna być powierzchowna. Zestaw wskaźników będących podstawą oceny powinien ujmować w sposób dość szczegółowy stopień realizacji zadań.

Prezentowany poniżej wykaz wskaźników nie wyczerpuje wszystkich wskaźników, jakie mogą być zastosowane w procedurach monitorowania Strategii. W miarę rozwoju systemu monitorowania Strategii wprowadzane będą nowe wskaźniki.

Cel strategiczny:1 Poprawa warunków życia mieszkańców

Cel operacyjny 1: Rozwój infrastruktury technicznej i społecznej

Wskaźniki:

- długość nowych i przebudowanych dróg,
- udział nowych i przebudowanych dróg w ogólnej długości dróg gminnych (w %),
- długość nowych i przebudowanych ścieżek rowerowych i pieszo – rowerowych,
- udział nowych i przebudowanych ścieżek rowerowych i pieszo – rowerowych w ogólnej długości tych ścieżek na terenie gminy (w %),
- długość wybudowanej lub zmodernizowanej sieci wodnej i kanalizacyjnej,
- liczba osób podłączonych do sieci wodnej i kanalizacyjnej,
- liczba i powierzchnia nowych lub zmodernizowanych obiektów i miejsc przeznaczonych na cele publiczne (przedszkola, biblioteki, itp.),
- powierzchnia przestrzeni publicznej zagospodarowanej na cele rekreacyjne i sportowe.

Cel operacyjny 2: Ochrona zasobów środowiska przyrodniczego i krajobrazu wiejskiego

Wskaźniki:

- długość cieków wodnych po renowacji,
- powierzchnia/ objętość zbiorników wodnych po renowacji,
- powierzchnia/ objętość nowych zbiorników wodnych,
- całkowita wartość inwestycji,
- długość o powierzchni nasadzeń śródpolnych,
- długość/ objętość odtworzonych rowów melioracyjnych,
- długość/ objętość odmulonych rowów melioracyjnych,
- moc farm wiatrowych i farm fotowoltaicznych,
- liczba uczestników edukacji ekologicznej.

Cel operacyjny 3: Aktywizacja społeczności lokalnej

Wskaźniki:

- liczba uczestników szkoleń,
- liczba działających animatorów lokalnych,
- wartość środków przeznaczonych na dofinansowanie działalności organizacji pozarządowych,
- wartość środków pozyskanych przez organizacje pozarządowe spoza budżetu gminy,
- liczba i zasięg zorganizowanych imprez,
- liczba uczestników zorganizowanych imprez,
- liczba i wartość projektów realizowanych we współpracy z podmiotami spoza gminy.

Cel strategiczny:1 Rozwój lokalnej gospodarki

Cel operacyjny 1: Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości

Wskaźniki:

- liczba czynnych podmiotów gospodarczych zarejestrowanych po 2015 roku,
- liczba przeprowadzonych szkoleń i liczba ich uczestników,
- liczba mieszkańców gminy zatrudnionych w lokalnej gospodarce,
- powierzchnia uzbrojonych terenów inwestycyjnych.

Cel operacyjny 2: Rozwój turystyki i rekreacji

Wskaźniki:

- liczba nowych miejsc noclegowych i punktów gastronomicznych,
- liczba i zasięg zorganizowanych imprez,
- liczba uczestników zorganizowanych imprez,
- wartość inwestycji turystycznych i rekreacyjnych.

Cel operacyjny 3: Promocja gospodarcza, inwestycyjna i turystyczna gminy

Wskaźniki:

- nakład wydanych materiałów promocyjnych,
- zasięg dystrybucji materiałów promocyjnych (terytorialny i szacowana liczba odbiorców),
- liczba i zasięg punktów informacyjnych,
- liczba uczestników targów i wystaw.